

Muriel Barbery: Haltiaelämää

Taiteen ja luonnon sillalla PIRJO KANTOJÄRVI (27.12.2016)

Tarinoiden ja taiteen sekä unelmien avulla voidaan pyrkiä muuttamaan maailmaa, tai ainakin sitä, miten näemme ympäristöämme. Kun kokemukset elämästä jakaantuvat toisistaan eroaviin näkemyksiin, tarvitaan rohkeutta etsiä ratkaisuja, joiden avulla voidaan rakentaa siltoja eri maailmojen välille.

Muriel Barberyn *Haltiaelämää* (2016, Gummerus) on tunnelmallinen, pohdiskeleva tarina siitä, miten taiteen ja luonnon kautta voi löytyä uusia ulottuvuuksia siihen elämään, jonka luulemme jo tuntevamme. Teoksessa haltioiden ja ihmisten maailmat ovat lomittuneet toisiinsa, vaikka suurin osa ihmisistä ei tiedä haltioiden olemassaolosta. Osa haltioista syyttää ihmisiä omassa maailmassaan tapahtuneista muutoksista ja haluaa tästä syystä päästä heistä lopullisesti eroon. Ne haltiat ja ihmiset, jotka kannattavat rauhanomaista rinnakkaiseloa, yrittävät löytää ratkaisun kärjistyneeseen tilanteeseen.

Romaanin tapahtumat sijoittuvat tunnelmaltaan menneisyyden Eurooppaan, aikaan, jossa viimeisin ihmisten välillä käyty sota on vielä muistissa. Päähenkilöinä ovat orpoina löytyneet Maria ja Clara. He elävät onnellista lapsuuttaan pienissä kylissä, Maria Ranskassa ja Clara Italiassa, kunnes kymmenen vuoden tienoilta lähtien he alkavat vähitellen tutustua omaan menneisyyteensä. Marialle kotipaikan luonto on tärkeä osa elämää. Clara taas muuttaa Roomaan opiskelemaan pianon soittoa maestro Gustavo Acciavattin johdolla sekä tutustuu kaupungissa musiikin, maalausten sekä tarinoiden voimaan. Tyttöillä on taitoja, joilla he voivat vaikuttaa ympärillään tapahtuviin asioihin. Vaikka Maria ja Clara asuvat kaukana toisistaan, heidän välilleen muodostuu yhteys. Kummankin elämässä on aikuisia, jotka tukevat heitä ja auttavat ymmärtämään niin ihmisten kuin haltioiden maailmaa. Vähitellen tytöt huomaavat olevansa osa suurempaa tarinaa ja saavat enemmän vastuuta. Lopulta Marian ja Claran taidot joutuvatkin testiin, kun heille tärkeät ihmiset joutuvat vaaraan.

Mielikuvituksen voimat käyttöön

”Muistele kuulemiasi tarinoita’, maestro sanoi ja nousi. ’Niissä on maailman tieto – tämän ja kaikkien muiden maailmojen.’” (Barbery, 97.)

Haltiaelämää – romaanissa maailma näyttäytyy paikkana, joka rakentuu tarinoista, kuten uskontojen kertomuksista, joita toiset pitävät totena ja toiset eivät. Kun tosi ja fiktio

sekoittuvat toisiinsa, voidaan mielikuvituksen luomusten avulla vaikuttaa siihen, miten maailma koetaan sekä mitä maailmasta tiedetään. Taide toimii kertomusten ja viestien välittäjänä. Sen kautta on mahdollista ilmaista itseään sekä kommunikoida muiden kanssa. Esimerkiksi Clara tutustuu Roomassa palvelijana toimivaan Petrukseen, joka kertoo tarinoita menneisyydestä. Heidän keskusteluissaan sivutaan muun muassa sitä, miten eri henkilöt, niin ihmiset kuin haltiatkin, voivat kokea syntyneensä väärään ympäristöön.

”Minä jos joku ymmärrän, miltä tuntuu, kun ei sovellu siihen maailmaan, johon on syntynyt. Jotkut päätyvät väärään ruumiiseen, jotkut väärään paikkaan. Epäonnesta syytetään huonoja luonteenpiirteitä, vaikka ihminen olisi vain eksynyt sinne minne ei pitäisi.” (Barbery, 179.)

Vierauden kokemus voi saada henkilöt etsimään paikkaa, jonka he voisivat tuntea omakseen. Uuteen ympäristöön pääsemisessä voi kuitenkin olla esteitä. Teos tuo esille niitä vaikeuksia, joita voi ilmetä, kun maailmaa jaetaan erillisiin osiin. Edellisen sodan muistoista ja uusien taisteluiden uhkasta huolimatta kirjassa korostuu usko unelmiin ja henkilöiden rohkeuteen tehdä omat valintansa. Sekä ihmisten että haltioiden joukosta löytyy tahtoa luoda parempaa yhteistä tulevaisuutta.

”Maria harjoitti runouden uskontoa päivittäin, kun hän kiipesi puihin ja kuunteli oksien ja lehtien laulua. Hän oli hyvin varhain ymmärtänyt, että muut liikkuvat maaseudulla kuin sokeat ja kuurot, että heille hänen kuuntelemansa sinfoniat ja katselemansa taulut eivät olleet muuta kuin luonnon melua ja mykkiä maisemia.” (Barbery, 85.)

Romaani kommentoi myös ihmisen luontosuhdetta. Liiallisesta luonnosta etäntymisestä ei seuraa mitään hyvää. Pienessä kylässä elämä on edelleen riippuvainen vuodenaikojen kulusta ja yhteisöllisyydestä. Luontoon ja sen tarjoamaan ravintoon suhtaudutaan kunnioituksella. Marian erityinen lahjakkuus piilee siinä, miten hän ymmärtää ympäristöään ja kykenee kommunikoimaan esimerkiksi eläinten kanssa. Claran voima on sen sijaan taiteessa, erityisesti musiikissa, jonka kautta hän pystyy kanavoimaan omia ajatuksiaan. Teoksessa aistimukset lomittuvat toisiinsa, esimerkiksi musiikkia voidaan nähdä. Ihmisen luoman taiteen lisäksi kauneutta ja tarinoita löytyy myös tavallisesta elinympäristöstä. Silloin täytyy vain osata kiinnittää huomionsa arjen yksityiskohtiin ja kokonaisuuksiin sekä arvostaa niitä.

Tarinan kautta maailmaan

”Mitä todellisuuden muuttaminen vaatii?”
’Tarinoita’, Petrus sanoi.” (Barbery, 180.)

Ajatus rinnakkaisesta maailmasta, jossa elää haltioita, on lumoava. Tästä syystä ennakkoodotukset romaanin suhteen olivat korkeat. Ytimeltään Barberyn *Haltiaelmää* -teos on silti hyvin perinteinen. On hyvän ja pahan välinen kohtaaminen sekä henkilöt, jotka yrittävät pelastaa ihmiskunnan tuholta. On ennustusta ja taisteluita sekä erilaisia erityisiä taitoja, joiden avulla voidaan vaikuttaa tapahtumiin. Tarinan tutunomaisuus ei kuitenkaan haittaa liiaksi, vaan se enemmänkin auttaa yhdistelemään tekstin vihjeitä toisiinsa ja keskittymään kiehtovaan maailmaan. Ilman tunnistettavia asioita voisi olla vaikeampaa saada otetta tapahtumista, jotka nyt hetkittäin peittyvät valitun kerrontatyylin alle.

Henkilöitä on useita, mutta teoksen kokonaisuus pysyy silti kasassa. Erityisesti haltioiden muuttuvaisen olemuksen kuvaus on mielenkiintoista. Samoin erilaiset kyläläiset ovat omanlaisiaan persoonia. Sen sijaan tyttöjen luonteiden kuvaukseen jäin kaipaamaan jotakin

lisää. Nyt huomio kiinnittyi eniten muun muassa laiskahkoon ja alkoholista pitävään Petrukseen sekä kirkkoherra Françoisen, joka pohtii uskonnollisuuttaan ja samalla suhdettaan kyläläisten uskomuksiin. Huomion arvoista on myös, ettei henkilöihin, jotka suunnittelevat sotaa, vielä tutustuta kovinkaan tarkasti ja he jäävät etäiseksi uhaksi taisteluistakin huolimatta.

”Yhtäkkiä alkoi sataa lunta, eikä mitään arastelevia pikku hiutaleita, jotka leijuvat harmaudessa ja hädin tuskin pääsevät maahan asti, ei, vaan isoja hiutaleita, kuin magnolian terälehtiä, jotka sankkana pyrynä muodostivat läpinäkymättömän seinämän” (Barbery, 14).

Teoksen vahvuutena on kaunis kieli sekä taiteen ja ympäristön kuvaus. Maailma on hyvin visuaalinen ja kaunis. Pystyn helposti kuvittelemaan teoksen animaatiomuotoon, niin teemojensa kuin maailmansakin vuoksi. Esimerkiksi tunnelma sekä kylissä että luonnon keskellä piirtyy lämpimäksi ja kotoisaksi tarjoten vastakohtan ilmassa olevalle uhkalle. Teos pyrkii kurrottamaan kohti lapsuuden tarinoiden ihmeitä ja samalla säilyttämään vakavat teemat. Romaani sisältää hyviä huomioita elämästä ja esimerkiksi ajatukset taiteesta ovat kiinnostavia.

Haltiaelämää jakaa varmasti mielipiteitä. Toisia voi ärsyttää teoksessa esiintyvä runsas filosofinen pohdiskelu sekä hetkittäiset vaikeudet tapahtumien merkitysten hahmottamisessa. Kaunis kieli voi toimia myös etäännyttävänä tekijänä. Jotkut taas voivat helposti uppoutua teoksen kuvauksellisuuteen ja nauttia tarinan hitaasta, eri suuntiin aaltoilevasta kerronnasta sekä selittämättömistä tapahtumista.

Ennen kaikkea teoksesta huomaa sen olevan tarinan ensimmäinen osa. Siksi se keskittyy pohjustamaan tulevaa ja herättämään kysymyksiä, joihin vastaukset selviävät mahdollisesti joskus myöhemmin. Nyt päähenkilöt esitellään ja kerrotaan miten maailma on rakentunut sekä mihin suuntaan ollaan suurin piirtein menossa. Teos sisältääkin vihjeitä tarinan ja ihmisten taustoista sekä jättää jälkeensä uteliaisuuden siitä, mitä tyttöjen elämässä seuraavaksi tapahtuu. Ihmisten ja haltioiden kohtaamisesta voi muodostua onnistuneen jatkon avulla vielä mukaansatempaavampi tarina kuin mitä tämä teos yksinään on.

Muriel Barbery: Haltiaelämää. (La vie des elfes) Suom. Lotta Toivanen. Gummerus 2016. 273 s.